

causas etiam hoc non computatur inter effectus sacramentorum ut sic. Major probatur, quia illo duo membra videntur condistingui per immediatam contradictionem; aut enim effectus fundatur in promissione Christi facta ipsi operi externo, et sic est ex opere operato; vel non, et sic tantum potest nisi in merito operantis; ergo non est medium. Vel aliter, aut talis effectus pendet ex bonitate ministri offerentis, et sic erit ex opere operantis; vel non pendet, et sic erit ex opere operato; vel aliter, aut talis effectus infallibiliter datur non ponenti obicem, et sic erit ex opere operato; aut non datur infallibiliter, et sic non erit effectus sacrificii; sicut non est effectus sacramenti ille, qui non datur infallibiliter per sacramentum non ponenti obicem, ut in superioribus dixi. Unde sumitur aliud argumentum a simili, nam in sacramentis ut sic non est alias modus causandi, nisi ex opere operato, et omnis alias effectus pertinet ad opus operantis; ergo idem dicendum est in hoc sacrificio; est enim eadem ratio, quia omnia nituntur in promissione Christi, quae remoto obice debet esse infallibilis, nam si, ablato obice, adhuc posset non dari, jam non niteretur in promissione, sed ex mera Dei voluntate penderet.

2. In hac re graves auctores tractantes de effectu hujus sacrificii, dicunt illud operari per modum meriti de condigno, per modum satisfactionis, et per modum impetrations: Cajet., Soto, Corduba, et alii de citatis dubio praecedente; et (quod amplius est), ita etiam loquitur Catechismus Pii V, tract. de Sacrificio, circa finem. Non tamen explicant hi auctores, sub qua ratione, vel in ordine ad quas personas loquantur de hoc effectu; neque an sit distinctus ab effectu ex opere operantis, et operati; vel ad quem illorum pertineat. Unde fit, ut obscure loquantur, et fortasse non proprie in omnibus. Ut ergo rem distinctius explicemus, distinguamus tria, quae in hoc sacrificio considerari possunt. Primum est id, quod habet hoc sacrificium ex vi institutionis aut promissionis Christi. Secundum est id, quod habet ex vi actualis oblationis, ut est a proximo ministro offerente. Tertium est id, quod habet ex vi actualis oblationis, ut est a Christo principali offerente; diximus enim supra, Christum hic non tantum offerre, quia minister in persona ejus offerit ex vi prioris institutionis, sed etiam quia per aliquem actum proprium actu concurrit ad ipsam oblationem,

3. Quorundam placitum. — Ex his igitur tribus duo postrema difficultatem non habent, quia de ministro proxime offerente, certum est, posse per hanc oblationem mereri de condigno, et satisfacere etiam, vel impetrare ex opere operantis, si sit in gratia, et debita intentione et circumstantiis offerat; est enim haec oblatio honestum et religiosum opus; sicut ergo per alia bona opera homo justus meretur et satisfacit, ita et sacerdos justus per hoc opus. Item in lege veteri vel naturae, sacerdos offerens sacrificium merebatur de condigno et satisfaciebat, concurrentibus ceteris circumstantiis; ergo etiam nunc sacerdos; imo eo magis quo opus ipsum ex objecto melius est et dignius. Et quoad hoc vocatur ab aliquibus hic effectus ex opere operato, quia opus ipsum ex se, et ratione rei oblatae, est dignum tanto effectu, si ex parte operantis cetera necessaria concurrant. Sed hoc improprie dictum est et praeter usum illius vocis; alias simili modo dici posset, amorem Dei ex opere operato augere gratiam vel mereri, quia natura sua et vi sui objecti dignus est tali valore; sic enim in praesenti, interior actus, seu voluntas offerendi tale sacrificium est, a quo pendet totus hic effectus, et valor exterioris oblationis, ut est a proximo operante; ipsa vero exterior oblatio comparatur ad interiorem solum ut ad objectum, dans actui specificam bonitatem et dignitatem. Est ergo proprie loquendo totus hic effectus ex opere operantis. Unde fit, ut quoad effectum meriti de condigno non habeat vim extra ipsum operantem, nec possit aliis communicari; quoad effectum vero satisfactionis (et idem est de impetracione) possit aliis communicari seu pro aliis offerri; nam quoad haec omnia, eadem est ratio de hac oblatione considerata ut est opus operantis, quae de aliis operibus meritorii, satisfactorii et impetratorii. At vero considerando hanc oblationem, ut est a Christo principali offerente, saepe dictum est, non esse actu vel de novo meritoriam, seu satisfactoriam ex opere operantis Christi, quia jam Christus non est in statu merendi vel satisfaciendi, ut in 1 tomo hujus 3 part., ad quest. 19 D. Thom., late disputavi; oblatio ergo haec sub hac consideratione nullum effectum habere potest, per modum meriti, vel satisfactionis de condigno. Potest autem habere effectum per modum impetrations, nam, ut dixi in eodem 1 tom., ad quest. 21 D. Thomae, quamvis Christus nunc non sit in statu merendi vel satisfaciendi, est

tamen in statu orandi et impetrandi; et ideo, quando hoc sacrificium actu offert, intelligi potest specialiter impetrare, eodem modo, et cum eadem efficacia, qua id facit in celo pro nobis orando, ut ibidem dictum est. Et haec etiam impetratio, seu effectus ejus non pertinet proprio ad opus operatum; hoc enim non pendet ex actuali oratione Christi, sed ex promissione, ut in fine sectionis praecedentis dicebam; sed dici potest pertinere ad opus operantis Christi. Unde hic effectus, seu modulus causandi non est omnino certus, quia non est ita certum Christum nunc existentem in celo, actu conjungere orationem suam cum omni oblatione hujus sacrificii, eamque ad liquid impetrandum referre seu ordinare; esta tamen certum posse ita fieri, unde fit verisimile, aut semper, aut plerumque fieri; quando autem fit, indubitatum est etiam habere praedictam efficaciam et operandi modum.

4. Difficultatis punctus ubi situs. — Sic igitur, quae pertinent ad secundam et tertiam considerationem hujus sacrificii supra positas, et clara sunt, et breviter expediuntur, et tota difficultas hujus dubii ad primam considerationem revocatur. In qua locum jam non habet, si proprie loquamur, causalitas, seu impetratio per modum meriti vel satisfactionis de condigno, quae de novo sint in hoc sacrificio, quia nec sunt in illo, ut est a Christo, ut saepe dictum est; ut vero esse possunt a ministro, sunt omnino per accidens ad hanc considerationem, nam, licet contingat non esse, ob malitiam ministri, nihilominus sacrificium eodem modo operabitur ex promissione Christi; sacrificium ergo sub hac consideratione non dicitur causare meritorie vel satisfactorie, sed ex opere operato applicando justissimum meritum et rigorosam satisfactionem Christi juxta promissionem ejus; sic enim sacramenta non causant proprio meritorie vel satisfactorie, sed ex opere operato fundato in merito et satisfactione Christi. Quod si quis contendat, hanc causalitatem dicendam esse meritorie vel satisfactorie fieri, quia in merito vel satisfactione Christi fundatur, questionem facit de modo loquendi, et praeter modum usitatum loquitur. Atque idem fere est, ut supra dicebam, si haec causalitas impetratoria vocetur, dummodo impetratio sit infallibilis, quia nimur hoc sacrificium potius nobis obtinet a Deo effectum suum, remissionem scilicet poenae, quam per se esse illam efficiat, quia moraliter illam causat, non phisice; unde illa moralis causalitas, impetratio dici potest. Quamvis alia ratione, ut supra etiam attigi, deficiat a ratione impetrations, quia jam supponit concessionem factam ex parte Dei, et solum actu applicat quod concessum est; unde proprius dicetur solutio poenae a nobis debitae, quam ex satisfactionibus Christi per hoc sacrificium exhibemus. Solum igitur superest explicandum, an praeter hoc genus solutionis vel causalitatis, habeat hoc sacrificium ex se et ex institutione Christi alium modum operandi vel impetrandi, distinctum a praecedente et inferiore illo.

5. Ultra opus suum operatum, valet hoc sacrificium, effectus, pro quibus offertur, impetrare. — Dico primo: hoc sacrificium praeter effectum ex opere operato habet ex vi sue institutionis specialem vim ad impetrandum eos effectus, pro quibus obtainendis offertur. Colligitur ex Theologis supra citatis, et probatur primo ex usu Ecclesiae, quo ubique et semper servatum est, ut in oblatione hujus sacrificii oret minister pro vivis et defunctis, pro Ecclesiae pace et aliis similibus rebus seu necessitatibus hominum, quia nimur semper existimatum est, sacrificium hoc plurimum valere ad conferendam hujusmodi orationi impetrandum vim, ut colligitur ex Dionys., c. 3 de Eccles. Hierar.; Clemente, lib. 8 Constit.; Cyrill. Hierosolym., Catech. 5 mystag.; Tertul., lib. de Orat., et lib. ad Scapul., c. 2; et praeced. disput., alia attulimus, et affereamus plura in sequentibus sectionibus. Secundo declaratur ratione, nam impetratio propriet per orationem; per alia autem opera fit, quatenus adjunguntur orationi, fiuntque in Dei obsequium eo animo et intentione, ut eum inclinemus ad id nobis concedendum, quod petimus vel optamus; sed hoc sacrificium est magnum Dei obsequium, et illi valde gratum, et potest adjungi alicui petitioni seu desiderio obtainendi a Deo aliquod beneficium; ergo est de se plurimum valens ad illud impetrandum. Dices, hoc solum procedere de valore ex opere operantis. Sed contra, nam etiamsi intelligamus, proximum ministrum esse indignum, et ex hoc capite oblationem non habere valorem, adhuc intelligemus, sacrificium ipsum ex vi sue institutionis, a qua habet, ut in persona Christi offeratur, retinere valorem suum et vim ad impetrandum, quia semper offertur in persona Christi, quod semper est quid distinctum ab actuali oblatione interiori, quam Christus fortasse in celo exercet, ut supra declaratum est. Confirmatur, nam hoc ipsum sacrificium, vel aliae Ecclesiae oratio-

nes, quatent nomine Ecclesiae per ministros suos offeruntur, habent summum valorem ad im- petrandum independenter a merito vel valore proximi operantis; ergo multo magis id habebit sacrificium hoc per sese, et ut offertur in persona Christi. Confirmatur secundo, quia per se verisimile est, Christum Dominum directa ac propria intentione instituisse hoc sacrificium, ut esset nobis aptissimum remedium ad impetrandum a Deo, et ad dandum vim et efficaciam petitionibus nostris, quod satis videtur Ecclesia consuetudo et traditio declarasse; nam, si in lege veteri erant sacrificia specialiter ad hoc munus impetrandi instituta, et hoc unicum sacrificium loco omnium illorum datum est, tanquam eminentissime continens omnem eorum perfectionem, necesse est fateri, sacrificium hoc excellentiori modo habere hanc vim impetrandi ex vi sue institutionis. Et fortasse ideo Christus voluit in persona sua semper offerri, quia voluit, ut semper haberet valorem ad impetrandum apud Deum, et ob eamdem fortasse causam etiam voluit, ut fieret per mactationem mysticam et repræsentationem passionis sue, ut inde etiam haberet speciale vim impetrandi, quoniam ex Christi passione omnes gratiae in nos proveniunt.

6. In multis hic effectus ab opere operato differt. — Primum discrimen. — Dico secundo: hic modus efficaciae seu imprestationis et effectus inde proveniens, multis modis differt a propria causalitate, et effectu ex opere operato. Hanc conclusionem pono, ut res intelligatur, et tollatur vocum ambiguitas et controversia, si fortasse quis contendat, imprestationem hanc, seu effectum ab illa provenientem, dicendum esse ex opere operato, quod non pendeat ex sanctitate aut merito proximi offerentis, quo sensu fere procedunt rationes dubitandi in principio positae. Nos vero dicimus, quamvis hi duo modi in hoc convenient, tamen simpliciter esse diversos, et priorem esse proprie ex opere operato, hunc vero posteriorem proprie esse per modum imprestationis. Quod probatur declarando eorum differentias. Prima est, quod prior causalitas fundatur in speciali promissione, distincta a substantiali institutione sacrificii, et non necessario ex illa consecuta, sed ex Christi beneplacito adjuncta, ut supra satis declaratum est. Posterior autem modus imprestationis non requirit speciale promissionem, sed ex natura talis sacrificii necessario consequitur, nam ex sanctitate et majestate talis

sacrificii intrinsece sequitur ille valor ad im- petrandum; nam sicut ipsum est altissimum Dei obsequium, et de se mundum et illi placitum, ita de se est idoneum ad invitandam divinam voluntatem, ut postulata concedat. Et confirmatur, nam ex vi sue institutionis habet, ut in persona Christi offeratur, quod non pertinet ad promissionem alicuius effectus, sed ad ipsam substantialiem institutionem sacrificii; sed hinc habet intrinsece prædictum valorem, multoque magis, si non solum postulat institutio, ut in persona Christi offeratur, verum etiam, ut ab ipso Christo actualliter offeratur.

7. Secundum. — Secunda differentia nota-nda est, quod ad effectum ex opere operato non est necesse ut offerens specialiter petat, vel consequi intendat illum effectum; propter quod dixi superius, illum modum causalitatis non proprie dici imprestationem, cum non indigeat nec natum petitioni offerentis, sed Christi promissioni; ita enim operatur sacrificium illum effectum, sicut sacramentum efficit suum; sacramentum autem hoc ipso, quod alicui applicatur, confert illi effectum, etiam si neque minister, neque ipse hoc intendat, sed solum non ponat obicem; ergo et hoc sacrificium alicui applicatum, seu pro aliquo oblatum absque alia speciali petitione aut determinatione, confert illi effectum suum ex opere operato; at vero effectum per modum puræ imprestationis nullum confert, nisi ex peculiari intentione sacrificantis vel offerentis specialiter applicetur ad hoc vel illud beneficium obtinendum; et ratio est, quia ut supra dicebam, nullum opus est imprestorum actualiter, nisi prout adjungitur petitioni. Item, quia, licet hoc sacrificium de se habeat hunc valorem, tamen de se est indifferens; et ideo, ut actu imprestret, necesse est, quod per aliquam petitionem vel desiderium, cui adjungitur, determinetur ad aliud imprestandum.

8. Tertium. — Tertia differentia est, quia prior effectus ex opere operato infallibilis est, nam fundatur in promissione absoluta respectu ejus qui non ponit obicem; at vero posterior effectus de se non habet unde sit infallibilis. Patet, quia nec fundatur in promissione, ut dictum est; nec etiam debetur ex justitia, quia non nititur in merito de condigno ipsius offerentis, ut etiam est dictum; ergo. Et confirmatur, quia hic effectus imprestationis habet adjunctam orationem, quæ interdum infallibiliter imprestat ex promissione,

si habeat omnes requisitas conditiones; et tunc, si orationi adjungatur sacrificium, infallibilis quidem erit imprestatio, magis ob promissionem orationi factam, quam ex aliqua ratione propria illius; interdum vero oratio non infallibiliter imprestat, si caret aliqua conditione requisita; et tunc etiam ex sacrificio non habet infallibilem imprestationem; nullum enim est principium ejus, quamvis conferat magnam vim orationi, ut obtineat quod sine sacrificio fortasse non obtineret.

9. Objectiones aliquot dissolvuntur. — Quare petitiones quibus hoc sacrificium adjungitur, non necessario sortiantur effectum. — Sed contra, nam hæc imprestatio nititur Christo ut principali offerenti, et consequenter ut imprestanti; sed impossibile est, Christum non exaudiri; ergo impossibile est, hoc sacrificium non imprestare; ergo etiam in hoc operandi modo habet infallibilem efficaciam. Secundo, sacrificium de se est sufficientissimum ad hunc effectum; cur ergo non semper habet illum? aut enim hoc provenit ex defectu dispositionis, vel offerentis, vel ejus, pro quo offeratur; et ita erit ratione obicis, non quia effectus de se non sit infallibilis; aut provenit ex sola Dei voluntate, et hoc esset gratis dictum, nam Deus semper operatur juxta exigentiam causarum secundarum. Ad priorem partem recolenda est doctrina tradita in priori tomo, orationem Christi esse duplē: unam fundatam in voluntate absoluta et efficaci, et hanc infallibiliter imprestare; aliam vero fundatam in voluntate inefficaci, et quasi antecedente, et hanc non semper imprestare, quia imprestatio accommodatur voluntati. Hoc ergo supposito, dicendum est, Christi personam in hoc sacrificio duplē posse intercedere. Primo solum ut representatam in persona ministri ex vi primæ institutionis. Secundo, ut actu offerentem. Imprestatio ergo, de qua nunc agimus, per se loquendo, solum fundatur in persona Christi priori modo considerata, et ut sic, non includit absolutam voluntatem ipsius Christi de effectu imprestando, quia illam non necessario habuit, quando sacramentum instituit, quia neque in particulari, ut per se constat, neque in generali; non enim voluit absoluta voluntate, ut omnia, quæ per hoc sacrificium postularentur, omnino concederentur; talis enim voluntas æquivalueret promissioni, quæ non intercessit, neque cumullo fundamento affirmari potest, cum neque necessario sit conjuncta cum institutione sa-

crificii, neque ulla ratione, vel auctoritate probabili constet. Quin potius ostendi potest non fuisse convenientem, quia non semper expedit omne id dari, quod per hoc sacrificium postulatur; igitur ex vi institutionis solum voluit Christus hoc sacrificium tam esse purum et perfectum, ut de se valeat ad divinam voluntatem inclinandam, ut postulata concedat, quamvis necessitatē non imponat ad id faciendum, neque simpliciter, neque ex aliqua suppositione. At vero Christus Dominus, ut nunc offert, quamvis fortasse semper actu offerat, tamen non est necesse, ut semper efficaciter intendat obtainere effectum illum, quem sacerdos, vel alias offerens intendit, et ideo etiam ex hac parte non est necesse, ut hæc imprestatio sit infallibilis. Quod autem illud necessarium non sit, patet, quia nulla lege vel promissione se obligavit Christus ad efficaciter petendum quidquid privatus offerens petit aut desiderat; neque hoc sequitur ex natura talis sacrificii; neque est semper expediens; unde valde rebus ipsis et effectibus constat etiam non ita fieri. Ad posteriorem partem respondetur primo absque speciali indispositione offerentis, vel ejus pro quo offertur, posse id provenire ex solo libero beneplacito Dei, quo interdum concedit uni quod alteri negat, etiam si fortasse ex parte illorum nulla sit differentia; quod commune est cuilibet cause moralis, quæ movet causam liberam; nam hoc ipso, quod necessitatē non infert, etiam si ipsa ex parte sua sufficienter et equaliter moveat, potest alia non operari. Deinde etiamsi non interveniat obex, potest intercedere alia causa pertinens, vel ad commune bonum, vel ad privatū alicuius personæ; ut si alicui postulatur salus, quamvis non sit indignus illa, et ex hac parte non ponat obicem imprestationi, fieri tamen potest, ut Deus prævideat, eam non expedire vel ipsi personæ, vel aliis, vel ad aliquem finem, quem Deus intendit, et ideo potest non concedere tale beneficium, cum alioqui nulla promissione absoluta obligetur.

10. Quartum. — Quarta differentia est, quia hic posterior modus causandi universalior est, quam prior, tum ex parte personarum, quia ad plures personas extendit hæc imprestatio, quam opus operatum, ut ex præcedente disputatione et sectione constare potest, et magis patebit ex sequentibus; tum etiam in effectibus, nam opus operatum definitur ad certum ac definitum effectum, hæc

vero impetratio ad quoslibet effectus divinæ beneficentiae extendi potest, ut dicebam in fine sectionis praecedentis, explicando D. Thom. et alios doctores, et confirmat satis usus Ecclesiæ in omnibus liturgiis. Item, quia hæc impetratio tam late patet, quam oratio, et quam sacerdotale munus; sacerdos enim, ut Chrysost. ait, lib. 6 de Sacerdotio, et Ambros., 1 Officior., c. 48, est universalis legatus apud Deum pro universo orbe, et pro omnibus deprecatur, quod maxime præstat per sacrificii oblationem; et sic etiam recte intelligitur quod Trident. ait, sess. 22, c. 2, per hanc oblationem uberrime percipi fructus oblationis cruentæ, quia in utraque idem est offens, et quod offertur. Quo tandem fit, ut hi duo modi causandi quodammodo se habeant, ut excedens et excessum; nam prior superat in infallibilitate, et certitudine; posterior vero in universalitate et quadam infinitate, ut postea dicemus.

SECTIO III.

Utrum sacrificium Eucharistie conferat gratiam primam, et remissionem culpæ mortalis, per se, et ex sua primaria institutione.

1. *Prima opinio.* — Hactenus generatim explicuimus varios operandi modos hujus sacrificii; superest, ut in particulari de effectibus ejus dicamus, aperiendo quos effectus uno modo conferat, quos vero alio. Inter quos effectus, primus ac præcipuus esse potest primæ gratiae infusio, et remissio mortalis culpæ; de quo variae fuerunt hac nostra ætate sententiæ. Prima est, hoc sacrificium immediate per se, ratione rei oblatae, conferre primam gratiam et remissionem culpæ mortalis ex opere operato, faciendo hominem ex attrito contritum, non per mutationem actus attritionis in actu contritionis, sed per infusionem habitualis gratiæ, qua ipsa attritio formatur, sicut fit per baptismum vel pœnitentiam. Itaque juxta hanc opinionem, si sacerdos offerat sacrificium Missæ pro aliquo peccatore, et contingat in eo instantे, in quo sacrificium perficitur, illum peccatorem esse attritum, ex vi talis sacrificii dabitur ei gratia habitualis in eodem instantē, sive intelligatur dari physice per sacrificeationem ipsam, vel per terminum sacrificeationis, qui est Christus sub speciebus oblatus, sive solum moraliter, infallibili tamen consecutione, quia nimur per modum sacrificii ita reddit nobis Deum placatum, ut nos statim in suam gratiam et

amicitiam restituat. Hæc opinio sic explicata solet tribui Gabr., lect. 57 in canon.; citari etiam solent Petrus Soto, lect. 7 de Euchar., et alii, quos afferemus sectione sequenti. Sed revera nullus eorum in propriis terminis hanc sententiam docuit. Potest tamen fundari primo in verbis illis consecrationis calicis: *Qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum;* quæ, ut supra vidi mus, a multis Patribus, et Catholicis Doctoribus de incruenta effusione exponuntur; et sunt optima et annotanda verba Augustini, serm. 4 de Innoc. : *Super altare corpus Domini offertur, nec immerito illic (id est, sub altari) vindictam sanguinis postulabant, ubi et pro peccatoribus Christi sanguis effunditur;* fit ergo hæc sacramentalis et sacrificialis effusio in remissionem peccatorum, quæ simpliciter dicta, remissionem non tantum pœnæ, sed etiam culpæ mortalis, quæ proprie ac simpliciter peccatum est, significat. Unde Alex. Papa, epist. 1 Decretali, cap. 4, prædicta verba tractans, ita concludit: *Crimina atque peccata oblatis his Domino sacrificiis delentur;* et infra: *Talibus hostiis delectabitur, et placabitur Dominus, et peccata dimittet ingentia.* Quæ verba probasse et usurpare videtur Concil. Trident., multum, ut videtur, huic sententiæ favens, sess. 22, cap. 2, dicens: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam et donum pœnitentiae concedens, criminis et peccata etiam ingentia dimittit.* Quocirca cum paulo superius dicit, per hoc sacrificium fieri, *ut si vero corde, et recta fide, cum metu et reverentia contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno,* hæc dispositio, quam Concilium requirit ad effectum hujus sacrificii, intelligenda erit, non de contritione et pœnitentia perfecta, sed de attritione, quam idem Conc., sess. 24, c. 4, contritionem imperfectam appellavit. Hinc etiam Cypr., serm. de Cœna Domini, ponderans eadem verba consecrationis: *Calix (inquit) solemnis benedictione sacratus ad totius hominis vitam, salutemque proficit, simul medicamentum existens et holocaustum, ad sanandas infirmitates, et purgandas iniquitates.*

2. *Martialis.* — Secundo probari potest ex dictis et traditione Sanctorum. Martialis enim in epistola ad Burdeg., c. 3: *Quod Judæi, inquit, per invidiam immolaverunt, nos in aru sanctificata proponimus, scientes, hoc solo remedio nobis vitam præstandam, et mortem*

effugandam. Augustin., quæst. in Leviticum, quæst. 57, dicit, in hoc sacrificio fieri veram peccatorum remissionem; et 20 de Civitat., c. 25, generatim dicit, sacrificium offerri Deo, ut cum ei acceptum fuerit, tunc peccata dimittat. Gregor., 4 Dialog., c. 58: *Hæc, inquit, victima ab interitu æterno animam salvat, etc.* Et infra: *Hinc ergo pensemus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem Unigeniti Filii semper imitatur;* subdit vero statim, c. 65: *Sed necesse est, ut, cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus; tunc ergo vere pro nobis hostia erit Deo, cum nos ipsos hostiam fecerimus;* quæ verba possunt late de contritione intelligi, prout attritionem comprehendit. Greg. Nazianz., orat. 4 in Julian. : *Mox incruenti sacrificii munus commaculat, per quod Christo unimur, nec non passionis et divinitatis ejus participes reddimur;* et Damasc., lib. 4 de Fide, cap. 14, dicit: *Hæc pura hostia et incruenta, omnis nocumenti est reparatio, omnis sordis purgatio.* Denique Jul. Papa, ut Gratianus referit in cap. Cum omne crimen, de Consec., dist. 2, et in Conc. Bracharens. III, c. 1, et Wormatiensi, cap. 4, *omne crimen atque peccatum oblatis Deo sacrificiis deleri, quod maxime fieri sentiunt hoc sacrificio.* Tertio argumentari possumus in hunc modum: nam hoc sacrificium offeratur pro obtainenda remissione peccatorum mortalium, etiam quoad culpam; sed non offeratur pro obtainenda remissione, quoad sufficiëntiam; hoc enim fuit proprium sacrificii crucis; ergo quoad efficaciam; est ergo hoc sacrificium efficax ad applicanda Christi merita ad hunc effectum; major est imprimis expressa sententia Ambrosii, lib. 1 Officior., cap. 48, ubi dicit, Christum hic offerri, et se offerre, ut nostra peccata dimittat; et Hieron., epist. 16 ad Damasum, de Filio prodigo, ubi dicit, Christum esse vitulum saginatum, qui ad pœnitentium immolatur salutem; et super epist. ad Titum, cap. 5, de Episcopo inquit: *Quotidie pro suis, populique peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas;* et Cyrillus, Catech. 5 mystagog.: *Christum pro nostris peccatis mactatum offerimus, ut et illis eum, qui est benignissimus, propitium reddamus.* Justin., dialog. cum Tryphon., dicit Eucharistiam offerri pro expiatione peccatorum; idem fere Chrys., hom. 3 super epist ad Ephes., et lib. 6 de Sacerdotio; et Origen., hom. 43 in Levit. Deinde constat ex usu Ecclesiæ, nam in omnibus liturgiis fit oblatio in hunc modum;

sedech, docet, fuisse efficax ad expianda peccata, quoad culpam; quod sumit ex Paul. ad Hebr. 9. Quinto, sacramenta novae legis habent vim remittendi peccata; ergo decuit, ut sacrificium etiam novae legis similem vim haberet. Probatur consequentia, tum quia ratio sacrificii, ut sic, perfectior est, quam ratio sacramenti, et ex parte rei oblate est etiam in lege gratiae nobilissima; tum etiam quia sacrificium propitiatorium magis intrinsece ac per se videtur ad remissionem peccatorum ordinatum. Denique, quia in hoc sacrificio expressius representatur passio Christi, per quam peccata remittuntur. Sexto tandem argumentor: nam Christus Dominus potuit hanc vim conferre huic sacrificio, ut per se notum est; et decuit ac conveniens fuit, ut eam daret, tum propter dignitatem tanti sacrificii, et infinitatem suorum meritorum; tum propter hominum fragilitatem et indigentiam; tum denique ad ostensionem sua benignitatis et liberalitatis, ut omnibus modis nobis peccata remittat, non solum recipiendo, sed etiam offerendo Christum ipsum, a quo est omnis gratia et peccatorum remissio.

4. *Secunda opinio.* — Secunda sententia extreme contraria est, hoc sacrificium nullo modo posse primam gratiam, vel remissionem culpæ mortalis conferre. Ita sentit Cano, lib. 42 de Locis, cap. 23, ad 9; Cordub., lib. 2, quest. 3, notab. 4; Lindanus, lib. 4 Panopliae, cap. 51 et 53; Aiala, de Traditione, part. 3, considerat. 5. Fundamentum eorum est, quia hoc sacrificium non habet effectum, nisi in homine jam justo, ut Conc. Trid. et alii Patres supra citati magis significant; ergo non potest hoc sacrificium primam gratiam conferre, saltem per se, et ex dicta institutione, quia non potest conferre effectum, quem supponere necessario debet, ut possit operari, sicut de sacramentis vivorum supra dicebamus. Dico autem, per se et ex directa institutione; nam, utrum saltem per accidens id possit, pendet ex alia quæstione tractanda in sectione sequente, an possit hoc sacrificium, gratiae augmentum virtute sua conferre.

5. Hæc duæ opiniones, ut mihi quidem videtur, vel errarunt, vel indistincte et obscure locutæ sunt, quia non satis distinxerunt duos operandi modos supra positos, qui in hoc sacrificio reperiuntur, quos præ oculis habere oportet, ad ejus effectus declarandos.

6. *Primam gratiam et mortalium etiam*

peccatorum remissionem sacrificium Eucharisticum impetrare valet. — Dico ergo primo, negari non posse, quin sacrificium hoc vim habeat ad obtainendam a Deo remissionem peccatorum, etiam mortalium, et quoad culpam, et consequenter gratiae primæ infusionem. Auctores pro hac sententia referant in quarta assertione; neque existimo, auctores citatos in secunda opinione eam negare, sed locutos esse de effectu ex opere operato juxta sequentem assertionem, quia revera in alio sensu magis universaliter negari non posset sine errore, ut convincunt testimonia et rationes adductæ in prima sententia. Neque enim illis omnibus verisimiliter accommodari potest responsio Cani dicentis, peccata in illis locis significare pœnas peccatorum, juxta illud secundi Machab. 12: *Sancta et salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur;* id est, a pœnis seu reatibus peccatorum; nam licet haec significatio interdum usitata sit, tamen si recte testimonia adducta pondererentur, plus docent; nam dimittere crimina, et ingentia peccata, plus est quam remittere peccatorum pœnas. Item, ferre hoc sacrificium pro redemptione animalium, plus est quam offerre pro remissione penarum. Item Conc. Trident. diserte dicit, sacrificium hoc offerri, pro vivorum peccatis, pœnis, etc. Item ibidem ait, per oblationem incuruentam uberrime percipi fructum oblationis cruentæ; et si solum quoad remissionem pœnarum perciperetur, non esset uberrima, sed valde imperfecta et diminuta participatio. Denique evidenter constat ex usu Ecclesiæ, non solum offerri hoc sacrificium pro obtainenda remissione pœnarum, sed etiam pro justificatione peccatoris; ergo ipsamet justificatio potest aliquo modo esse effectus hujus sacrificii; nam imprudenter offertur sacrificium pro re obtainenda quam nullo modo prestare posset. Ratio autem hujus conclusionis constabit, explicando modum hujus effectus.

7. *Ad remittenda peccata vel infundendam primam gratiam hoc sacrificium per se et directe institutum non est.* — Dico secundo, hoc sacrificium non conferre per se, et ex directa institutione sua, gratiam primam vel remissionem peccati mortalis ex opere operato. Dico, per se, quia, an possit per accidens, pendet ex dicendis sect. seq., et ideo ibi melius dicetur. De hac autem conclusione vix quicquam in propriis terminis reperietur in antiquis Theologis Scholasticis, nedum in

sanctis Patribus; hoc autem suo silentio satis docent, nunquam agnoscisse in hoc sacrificio hujusmodi causalitatis genus circa hunc effectum, nam, et alio modo explicant hunc effectum, ut videbimus, et alios effectus declarant per modum operis operati, non vero hunc. Unde Ruard., art. 16, qui quæstionem hanc distinctius attigit, negat se audere contrariam opinionem defendere; et idem tenent auctores supra citati in secunda opinione, et quos in sequentibus citabimus. Ratio unica est, quia hic effectus non potest colligi ex sola rei natura, etiam supposita substantiali institutione hujus sacrificii, sed necessaria est peculiaris lex et promissio Christi; haec autem lex vel promissio affirmari non potest ullo probabili fundamento; ergo non est temere asserenda, nam divina et supernaturalia mysteria, quæ ex Dei voluntate pendent, non sunt sine auctoritate sufficiente, vel ratione admodum cogente, seu principiis revelatis valde consentanea, pro libito affirmanda. Major propositio in prima sectione in discurso similis sufficienter probata est. Unde inefficacia sunt argumenta, quæ ad contrariam opinionem suadendam sumi possunt vel ex infinitate hujus sacrificii, aut ex parte rei oblate, aut ex parte principalis offerentis, aut ex perfectione legis gratiae, et sacrificii ejus propitiatorii, quia haec omnia non ostendunt, hunc effectum sequi intrinsece ex tali sacrificio; sed ad summum ostendunt nonnullam congruentiam, quæ esset quidem, si talis fieret lex vel promissio; sed oportet prius illam ostendere, quod fieri non potest. Et omnia illa argumenta inefficacia ostenduntur in sacrificio crucis, quod etiam fuit infinitum, et tamen non habuit hunc effectum ex opere operato; est ergo necessaria promissio seu divina lex et institutio. Quod autem haec nulla sit, ostendo, discurrendo per omnia principia, quibus constare posset. Primo, quia in sacra Scriptura nullum est hujus promissionis indicium; comedentibus enim et bibentibus carnem et sanguinem Christi, vita æterna promittitur, non autem iis, pro quibus hoc sacrificium offertur. Verbum autem illud consecrationis calicis, scilicet *Qui pro vobis effundet in remissionem peccatorum,* nihil probat, tum quia posset exponi sufficienter de effusione cruenta; tum etiam quia, licet exponatur de mystica, posset exponi de remissione peccatorum, quoad pœnam, vel etiam quoad culpas veniales; tum etiam quia, licet exponatur de culpis mortalibus, non est

necessæ intelligi de remissione ex opere operato; satis enim esse posset alius modus impetracionis, ut dicemus. Denique posset exponi, effundi sanguinem in remissionem peccatorum, quia cum effundetur in ora fidelium, eis gratiam donat, ut August. supra citatus significat; et eodem modo potest dici consecrari, et mystice mactari Christus in remissionem peccatorum, quia immolatur, ut sit fidelibus in alimoniam vitæ, et consequenter, in remissionem peccatorum, si illa indiquerint. Quæ ultima interpretatio potest accommodari multis Patrum locutionibus, si verba, et intentio eorum recte perpendantur.

8. *Quia contritionis motum impetrare valet hoc sacrificium, peccatorum remissio aliquiter ei tribuitur.* — Secundo, ubicumque Concilia vel Patres loquuntur de hoc effectu, nunquam significant, illum dari per sacrificium sine sufficiente dispositione et contritione; sed indicant, hanc ipsam dispositionem posse per hoc sacrificium impetrari; hunc enim sensum habent illa verba Concil. Trid. plane intellecta: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam et donum pœnitentiae concedens, crimina et peccata etiam ingentia dimittit;* et fortasse ideo in proxime precedentibus verbis dixit, per hoc sacrificium fieri, *ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno,* utique ad veram conversionem cordis, et pœnitentiam concipiendam; nunquam ergo indicavit Concilium, sacrificium hoc dare remissionem peccati mortalis immediate absque contritione perfecta. Unde licet gratis admittamus, priora verba intelligi de contritione imperfecta (quod etiam gratis dicitur, quia, licet attritio, secundum quid et cum addito, aliquando dicatur contritio imperfecta, tamen absolute, contritio fere semper sumitur pro contritione perfecta), esto, inquam, id concedamus, Concilium tamen non dicit, illam contritionem sufficiere ad primam gratiam vel remissionem peccati per hoc sacrificium immediate recipiendam, sed ad inveniendam misericordiam et gratiam in auxilio opportuno; nam, si prior contritio fuerit imperfecta, inveniemus auxilium et gratiam, ad perseverandum, vel crescendum in operibus justitiae; hoc enim est auxilium opportunum, seu conveniens tali dispositioni; si autem prior contritio fuerit imperfecta, inveniemus auxilium et gratiam ad perfectum donum pœnitentiae obtinendum. Denique quod Concilium ibi non loquatur definite de effectu ex opere